Proletarci vseh dežel, združite se!

Ljubljana, petek, 8. maja 1959 ● Leto I., Štev. 7 ● Cena 20 din

DELO

»DELO« IZHAJA OD 1. MAJA 1959 PO ZDRUŽITVI »LJUDSKE PRAVICE«, KI JO JE 4. OKTOBRA 1934 USTANOVILA KOMUNISTIČNA PARTIJA SLOVENIJE, IN »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«, KI GA JE LETA 1941 USTANOVILA OSVOBODILNA FRONTA SLOVENSKEGA NARODA

GLAVNI UREDNIK RUDI JANHUBA

ODGOVORNI UREDNIK IVAN ŠINKOVEC

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE

DRUGI DAN KONFERENCE MEST V OPATIJI

Proračunska potrošnja naj bo v skladu

z osebnimi dohodki prebivalstva v prizadetih politično-teritorialnih enotah

Na konferenci mest so včeraj govorili o perečih komunalnih vprašanjih Vasil Gričev, Nikola Minčev, Vinko Hafner, Tone Lah in še pet drugih govornikov

OPATIJA, 7. maja. (Tanjug). Skupščina stalne konference mest je nadaljevala danes posvetovanje o komunalnih financah. Udeležujejo se je člani Zveznega izvršnega sveta Vladimir Popovič, Lidija Šentjurc in Nikola Minčev, sekretar za zakonodajo in organizacijo ZIS Leo Gerškovič in sekretar Centralnega sveta ZSJ Olga Vrabič. Danes sta prišla na skupščino stalne konference mest tudi predstavnik nemške zveze mest Adolf Dünebacke in podpredsednik mesta Casablanke Saraf Abdatlah.

O komunalnih sredstvih je govoril podpredsednik OLO Skopja Vasil Gričev. Med drugim je rekel, da je videti po podatkih o gibanju sredstev komun v zadnjih treh letih kapitev materialne osnove krajevne samouprave in organov družbenega upravljanja na njihovem področju. Sestava teh sredstev istočasno kaže, da na sredstva, ki jih upravljajo komune in organi družbenega upravljanja ter samoupravljanja ne moremo več gledati skoz prizmo proračuna ter družbenih investicijskih skladov občin in okrajev. Proračuni in investicijski skladi so ostali po vsoti sredstev samo del tistega, s čimer razpolagajo zdaj komunalne skupnosti. Zato prihaja v izvajanju zamotanih nalog komune čedalje bolj do izraza pravilna uporaba in usmerjanje vseh krajevnih sredstev.

SMOTRNEJŠA UPORABA komunalnih finančnih sredstev

Vse doslej uveljavljane reforme komunalnega sistema in financiranja komun so potisnile v ospredje boj ljudskih odborov za hitrejši razvoj proizvajalnih sil, za smotrnejšo uporabo razpoložljivih sredstev in za varčevanje. To pomeni, da morajo komune svoje materialne probleme urejati z lastnimi napori. da morajo zbrati več sredstev in se usmeriti na kar največje povečanje proizvodnje.

Nikola Minčev

Z reformami, ki smo jih uveljavili na področju komunalnih financ po letu 1955, še ni povsem in dosledno uveljavljeno načelo, da so dohodki odvisni od razvitosti proizvajalnih sil, izdatki pa od konkretnih finančnih možnosti. Na torišču razdelitve proračunskih dohodkov še nimamo natančnih objektivnih in dolgoročnih meril. Obdržali smo sistem tako imenovane kvotne razdelitve. V nadaljevanju svojega govora je Vasil Gričev opozoril na to, da dobivajo občine s predpisi višjih organov obveznosti, včasih tudi za nazaj, istočasno pa ne dobivajo tudi sredstev za kritje takšnih izdatkov. Posledica tega so motnje v že tako prenapetih sredstvih občin, s čimer se zmanjšuje možnost bolj smotrnega usmerjanja sredstev. - Takšne obveznosti višjih organov kažejo, da je treba ob sprejemanju novih predpisov zagotoviti tudi sredstva za kritje izdatkov komun, ki so jih povzročili takšni predpisi. Razen tega se omejuje medletom uporabljanje razpoložljivih sredstev in možnost zadolževanja naših ljudskih odborov, čeprav imajo realne potrebe. Zato izstopajo kot temeljne zahteve za boljše reševanje proračunskih dohodkov:

Prvič: Da bi vprašanje proračunskih dohodkov bolje uredili, bi morali povečati zainteresiranost ljudskih odborov za sodelovanje v tako imenovanih deljivih dohodkih. Drugič: Dohodke komun bi bilo treba tesneje povezati z osebnimi dohodki državljanov. Čeprav je večidel sredstev ljudskih odborov že vnaprej usmerjen, vendar ostane komunam še precej sredstev, ker je konkretna razdelitev odvisna od politike samega ljudskega odbora. Na podlagi nekaterih analiz lahko ugotovimo, da določeno število ljudskih odborov ni pravilno razporejalo proračunskih sredstev. Kot najznačilnejše primere neracionalnega trošenja proračunskih sredstev lahko omenimo graditev dragih in luksuznih objektov, znatno povečanje izdatkov za državno upravo in sodstvo, nakup drage opreme, vozil in podobno.

Uveljavljenje načela, naj bodo proračunski dohodki odvisni od doseženih uspehov oziroma od ravni osebnih dohodkov zaposlenih ljudi na področju komune bo spravilo v neenakopraven položaj ljudske odbore v krajih, kjer proizvajalne sile še niso razvite. Zato bi bilo treba gospodarsko zaostalost takšnih področij posebej proučiti, da bi med drugim pravilneje porazdelili proizvajalne sile ter namembne investicije in dotacije, da bi se lahko komune bolj enakomerno razvijale.

Vasil Gričev je omenil, da nekateri ljudski odbori osnutkov svojih družbenih planov in proračunov ne predlagajo zborom volivcev in drugim institucijam, ali pa delajo to samo formalno. Nedopustno je tudi, da v nekaterih primerih formalistično potrjujejo zaključne račune gospodarskih organizacij ter izpolnitev proračunov občin in okrajev.

Po govoru Vasila Griščeva sta skupščino pozdravila predsednik Zveze mest Zahodne Nemčije **Adolf Dünebacke** in podpredsednik Casablance **Saraf Abdatlah.**

Predsednik Opatije **Zorko Sušanj** je zahteval pomoč skupnosti za pospeševanje turizma. Predlagal je, naj bi še posebno posvetovanje stalne konference mest ukvarjalo s turizmom, ker je to osnovna gospodarska dejavnost mnogih naših mest.

Predstavnik Kranja **Vinko Hafner** meni, da bi morala biti višina proračunov ljudskih odborov odvisna ne le od osebne potrošnje, kakor je rečeno v uvodnem govoru, marveč tudi od celotnega narodnega dohodka na določenem področju. Samo tako bi prišli do objektivne potrošnje v komuni kakor tudi v vsej republiki. Hafner meni, da bi morali biti proračunski izdatki odvisni od razvoja proizvajalnih sil.

Ivo Marinović iz Splita je poudaril, da bi morale biti banke poslovne ustanove, ki bi lahko tudi same jamčile za to ali ono, kar bi razbremenilo ljudske odbore. V tem primeru bi morali bankam omogočiti zbiranje lastnih sredstev za kritje rizika.

Tine Lah iz Maribora pa je predlagal, naj bi ljudskim odborom omogočili, da bi iz akumuliranih sredstev v banki jemali kredite, da bi tako zagotovili sodelovanje.

Na koncu dopoldanskega zasedanja so izvolili komisijo, ki bo pripravila sklepe s posvetovanja o komunalnih financah. — Posvetovanje se nadaljuje.

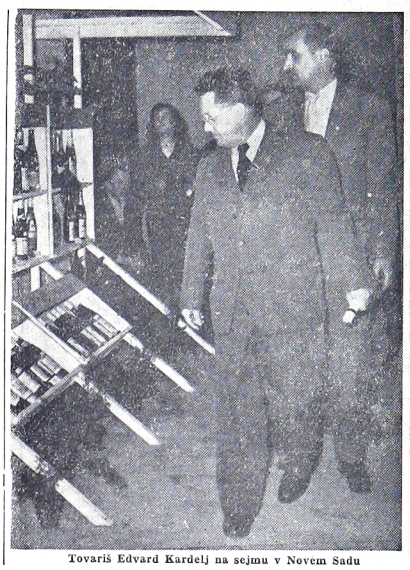

Tovariš Edvard Kardelj na sejmu v Novem Sadu

Brzojavna čestitka

Beograd, 7. maja. (Tanjug) Državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović je poslal češkoslovaškemu zunanjemu ministru Vaclavu Davidu brzojavko, v kateri mu sporoča čestitke ob češkoslovaškem narodnem prazniku.

NIKOLA MINČEV O PRORAČUNSKEM SISTEMU

Smotrnejša uporaba

v razdeljevanju proračunskih sredstev

Na popoldanskem zasedanju je govoril član ZIS Nikola Minčev o problemu proračunskega sistema in novem zakonu o proračunih. Rekel je, da smo malone v vseh oblikah družbene potrošnje znatno napredovali v smislu uveljavljanja jasnejših in bolj objektivnih meril, po katerih lahko razpolagamo s sredstvi, da pa imamo na področju proračunske potrošnje še zmeraj uveljavljen sistem, ki je malone docela obdržal administrativne elemente in je kot takšen nevzdržen. Minčev je poudaril, da bi morali vključiti v sistem razdelitve proračunskih sredstev na posamezne proračune objektiven kriterij. Zato je treba spremeniti sedanjo administrativno metodo razdelitve sredstev in omogočiti, da bo proračunska potrošnja na določenem področju odvisna od osebnih dohodkov državljanov na tistem področju, povečanje proračunske potrošnje pa od naraščanja teh dohodkov. Pomoč nerazvitim komunam mora biti seveda stalna skrb višjih organov skupnosti, toda pri določanju višine dotacij uveljavljati čim bolj objektivna merila. Zagotoviti je treba stabilnost proračunskih dohodkov politično teritorialnih enot in omogočiti bolj perspektivno planiranje proračunske potrošnje in razvoj določenih javnih služb, ki jih financiramo iz proračuna. Zagotoviti je treba bolj elastično uporabo sredstev. Okrepiti je treba materialno bazo, predvsem občine kot osnovne družbeno ekonomske samoupravne skupnosti državljanov ter politično teritorialne enote, ki izpolnjujejo velik del nalog v zvezi z zboljšanjem družbenega standarda.

Okrepiti je treba pravice in položaj organov družbenega upravljanja v razpolaganju s proračunskimi sredstvi ob istočasni krepitvi družbene kontrole in evidence o razpolaganju s temi sredstvi. Bolj je treba vzpodbujati politično teritorialne enote in organe družbenega upravljanja za večje varčevanje z družbenimi sredstvi. Dosedanja raven proračunske potrošnje po posameznih politično teritorialnih enotah je tako neskladna glede na načela, ki jih moramo imeti pred očmi, da bi prehod na novi proračunski sistem v eni potezi zahteval ali zelo velika sredstva ali bi povzročal motnje v proračunih mnogih političnih teritorialnih enot.

Skupna proračunska potrošnja (z izdatki za narodno obrambo, toda brez izdatkov gospodarskega značaja v zveznem proračunu) znaša kakih 25% narodnega dohodka. Ta potrošnja se je povečala samo v obdobju od 1956 do 1958 za dobrih 25%, pri tem zvezni proračun za kakih 17%, proračuni ljudskih republik za kakih 22%, proračuni okrajev približno za 21% in proračuni občin za kakih 57%. Če pogledamo gibanje skupne proračunske potrošnje brez izdatkov za narodno obrambo, vidimo, da je ta potrošnja v obdobju 1957 do 1958 narasla za 38%, vtem ko je narasel

(Nadaljevanje na 2. strani)

PRED ŽENEVSKO KONFERENCO

Francosko stališče

Namen Debrejevega potovanja v Bonn je bil razen proučitve medsebojnih gospodarskih odnošajev tudi določitev popolnega soglasja glede Berlina

PARIZ, 7. maja. (Tanjug). Francoska politična gledišča nekaj dni pred začetkom ženevske konference zunanjih ministrov štirih velesil so se izoblikovala tako, da je njihov glavni element popolno soglasje z Zahodno Nemčijo o tem, da mora v Berlinu še naprej obveljati »status quo«. Kakor poudarjajo, je bilo to soglasje potrjeno tudi na včerajšnjih političnih razgovorih med ministrskim predsednikom Debrejem in kanclerjem Adenauerjem v Bonnu.

Namen Debrejevega potovanja v Zahodno Nemčijo, kamor ga je spremljal zunanji minister Couve de Murville, je bila razen proučitve medsebojnih gospodarskih odnosov tudi določitev tega »popolnega soglasja« pred Ženevsko konferenco. Na pariški konferenci zahodnih ministrov prejšnji četrtek so namreč podobno soglasje dosegli samo z negativne plati — da Zahod v Ženevi ne bo sprožil nove in zasebne pobude, da ne bo nastopil z načrtom o »conah dezangažmaja« in da ne bo priposnal Vzhodne Nemčije kot suverene države.

Vzlic težnjam, da bi zahodni načrt čimprej izoblikovali, pa o njegovem konstruktivnem delu še vedno razpravljajo zaradi razlik med Washingtonom in Londonom na eni ter Parizo in Bonna na drugi strani, ki jih še niso premostili. Zato francoska diplomacija pred ponovnimi neposrednimi razgovori med Vzhodom in Zahodom po ženevski konferenci leta 1955 podpira zahodnonemška gledišča o potrebi po »skrajno čvrstem stališču« in zahteve, da mora prej popustiti Sovjetska zveza.

To, da Francija na takšen način podpira Adenauerjeva gledišča o Berlinu, pa je tudi v zvezi z izredno važno francosko pobudo o priznanju poljskih meja na Odri in Nisi. Michel Debre je včeraj v Bonnu, kakor pravijo pariški krogi, zahteval od kanclerja, naj preneha javno kritizirati izjave generala De Gaulla, ki je dejal, da je treba priznati pravilnost teh meja. Debre je pri tem poudaril, da samo takšno »realistično stališče« omogoča vodilnim državam »Male Evrope«, da lahko vztrajajo pri svojih koncepcijah proti »conam dezangažmaja«. Po vsem sodeč je to vprašanje, v katerem bodo nudili francoski predstavniki največ odpora, pa ni pridelo zahteve po prvih korakih za ustanovitev takšnih con od Vzhoda ali od lastnih zahodnih zaveznikov.

Za razliko od Zahodne Nemčije, katere državniki nasprotujejo britanskim načrtom o teh conah zaradi možnosti, da bi potem prišlo do neposrednih stikov med obema nemškima državama, s tem pa tudi do tega, da bi Zahod priznal **Vzhodno Nemčijo, se Francija** takšnim načrtom upira z znatno močnejšimi argumenti. Pariški krogi predvsem trdijo, da bi takšne cone v Srednji Evropi spremenile francoske severne in vzhodne meje v prvo črto zahodne obrambe, in to v trenutku, ko je glavnina francoskih vojaških sil še vedno zaposlena v Alžiriji. Razen tega bi bilo glavno manevrsko področje Atlantske zveze prestavljeno iz Zahodne Nemčije v Francijo, katere zahteve po »enakopravnem vodstvu« skupno z Britanci in Američani v tem vojaškem bloku še niso bile sprejete. V bistvu je ta rešitev, ki bi omogočila zmanjšanje napetosti med Vzhodom in Zahodom, za Francijo nesprejemljiva, bodisi zaradi neurejenih lastnih vprašanj ali zaradi trenj z lastnimi partnerji na Zahodu.

Znatno večjo in bolj pozitivno vlogo nameravajo francoski predstavniki prevzeti na ženevski konferenci s tem, da bi načeli druga vprašanja, ki niso neposredno povezana z nemškim vprašanjem. V tem oziru tu ne izključujejo, da bo sprožena pobuda za sklicanje konference velesil in zainteresiranih dežel o problemih Bližnjega vzhoda kakor tudi o zasebnem sestanku »na najvišji ravni«, na katerem bi razpravljali o možnostih skupne ameriško-evropske akcije za gospodarsko pomoč nerazvitim azijskim in afriškim deželam in področjem. To zadnje vprašanje bo Francija predlagala tudi kot glavno točko dnevnega reda na morebitni konferenci predsednikov vlad, ki bi bila letos poleti.

Popolno soglasje v Bonnu

(Od stalnega dopisnika »Dela« in »Borbe«)

BONN, 7. maja. — Zdi se, kot da je zahodnonemška prestolnica na lepem postala prehodna postaja na poti v Ženevo. Komaj je bil zaključen obisk francoskega ministrskega predsednika Debreja, ki se je danes s svojim zunanjim ministrom Couvom de Murvillom vrnil v Pariz, da bi le-tega od ondot takoj poslal na Ženevsko konferenco, že so objavili, da se bo tudi novi ameriški zunanji minister Hertel v soboto za nekaj časa ustavil v Bonnu. Kolikor je doslej znano, se samo britanski minister ne namerava ustaviti na tej »prehodni postaji« na svojem potovanju v Ženevo.

Potnike iz Francije so v Bonnu sprejeli s poudarjeno prisrčnostjo. V poročilih za tisk je rečeno, da je bilo na razgovorih s kanclerjem Adenauerjem doseženo popolno soglasje o vseh vprašanjih. Govorili pa so izključno o bližnji ženevski konferenci in o stališčih, ki naj bi jih Zahod ondi zavzemal. Vprašanje meja na Odri in Nisi, glede katerih je francoski predsednik De Gaulle nedavno izjavil, da je treba priznati njih pravilnost, in s tem vznemiril zahodnonemške politike, so tokrat umetno prikrili tako, da ga tako gostje kot gostitelji kratko in malo niso načenjali.

Kar zadeva ženevsko konferenco kot tudi bodoče odnose med Vzhodom in Zahodom, ni moč dvomiti o dejanski enakosti francosko - zahodnonemških stališč, tudi če ne bi bilo te najnovejše demonstracije prisrčnosti v Bonnu. Obe strani sta enako nespravljivi do kakršnihkoli poskusov ureditve nemškega vprašanja za ceno vojaških omejitev, ki bi jih vsilili Zahodni Nemčiji, še manj pa za ceno njenega umika iz zahodne vojaške zveze. In kot so zaradi vsega tega že vnaprej vedeli, da vodstva vlade obeh dežel tako ne bosta imela tokrat kaj več dodati k prejšnjim obojestranskim zagotovilom o popolnem soglasju, je moč iz včerajšnjega obiska v Bonnu povzeti edino zaključek, da je šlo tu za De Gaullovo demonstracijo čvrstosti osi Pariz — Bonn, naperjeni trenutno celo predvsem proti Zahodu.

Naroče pa pripisujejo sobotnemu obisku ameriškega ministra Herterja namen, dejansko vzdrževati stališče. Brez nadaljnjega sicer lahko rečemo, da so pretiravali nasprotja med osjo Bonn — Pariz in »Anglosaksonci«. (Izraz »Anglosaksonci«, ki so ga občajno uporabljali v nacističnem tisku med vojno, v zadnjem času v zahodnonemškem političnem žargonu čedalje bolj uporabljajo, nekako kot označitev posebnih koristi dežel male Evrope nasproti ostalim na Zahodu.) Ni pa moč verjeti, da se je zdaj tudi Herterju zadelo potrebno, da uprizarja v Bonnu »demonstracijo čvrstosti«, marveč nasprotno domnevajo, da bi rad razpravljal o nekaterih bistvenih stvareh. Kakor pravijo, gre predvsem za razčiščenje dveh zelo perečih vprašanj, in sicer: kaj naj zahodni države store v primeru, da Sovjetska zveza odkloni pariške predloge Zahoda, kar že sicer zaneslivo pričakujejo, in ali naj v takšnem primeru neuspeha ministrske konference privolijo v nadaljnja pogajanja na najvišji ravni.

Nastaja vtis, da bi zahodnonemška vlada rada ohranila svoje državno-pravne konstrukcije o njeni dozdevni pravici, da zastopa ves nemški narod, in o nepriporanju Vzhodne Nemčije, tako da bi ženevska pogajanja prekinili kot brezuspešna že na ravni zunanjih ministrov, pa čeprav bi temu sledil napovedani protiukrep sovjetske vlade o sklenitvi ločene mirovne pogodbe v Vzhodno Nemčijo. Po mnenju bonnskih vladnih krogov bi zahodnonemške pozicije v tem primeru obveljale vsaj nasproti Zahodu. Kot se v Bonnu boje, bi bila pogajanja na najvišji ravni lahko omejena zgolj na sporazume velesil o Berlinu, pri čemer bi novemu državno-pravnemu položaju tega mesta nujno žrtvovali tudi omenjene zahodnonemške teze, samo da v tem primeru tudi s privolitvijo Zahoda.

Ameriški minister Herter si je vzel za razpravljanje o teh vprašanjih pojutrišnjem v Bonnu le štiri ure časa. Ali prihaja, da bi potolažil ali za zdaj samo začasno pomiril zahodnonemškega kanclerja? **M. Bajec**

V današnji številki

Pocenitev kolonialnega blaga

Revolucionarna vloga naše varnostne službe

Program črne metalurgije

Koroška in volitve

»Gre za globlje stvari«

Grabska nafta in Zahod

Predvsem šolska igrišča

VREME

Napoved za petek: Pretežno sončno vreme. Temperature ponoči med 2 in 7, v Primorju 13, najvišje dnevne okoli 25 stopinj C.

Sinje 7. maja: Nad zahodno in srednjo Evropo se nadalje dotekajo tople zračne gmote. Atlantske frontalne motnje so doseg Biskajski zaliv, vendar predvidoma ne bodo imele bistvenega vpliva na vreme pri nas.